

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการศึกษาเอกสาร คำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านที่เกี่ยวกับ
 ความหมายของหลักสูตร องค์ประกอบของหลักสูตร การนำหลักสูตรไปใช้ หน้าที่ของบุคลากร
 ต่าง ๆ ในโรงเรียน ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา อาจารย์ผู้สอน และเจ้าหน้าที่
 หลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร สาเหตุของการเปลี่ยน
 แปรหลักสูตร ความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ลักษณะโครงสร้างโดย
 ทั่วไปของหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 องค์ประกอบของหลักสูตรประโยค
 มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 เปรียบกับปัญหาต่าง ๆ ของบุคคลและผู้อำนวยการด้านหลักสูตร
 ได้เขียนไว้ และศึกษามาล่วงหน้าก่อนตามลำดับดังนี้

ความหมายของหลักสูตร

นักการศึกษาไทยและนักการศึกษาต่างประเทศได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับความหมายของหลักสูตร
 ไว้ตามความคิดเห็นและประสบการณ์ของแต่ละท่าน ซึ่งโดยส่วนรวมมีความหมายใกล้เคียงกัน แต่
 แตกต่างกันบ้างในส่วนที่เป็นรายละเอียดดังนี้

วิทยุ สาธร ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในหนังสือหลักบริหารการศึกษาความว่า
 "หลักสูตรหมายถึง บรรดาประสบการณ์ทั้งปวงที่โรงเรียนจัดให้แก่นักเรียน เพื่อให้นักเรียนได้
 เรียนรู้และพัฒนาตนเอง ไปในทิศทางที่โรงเรียนพึงปรารถนา"¹

¹ วิทยุ สาธร, หลักบริหารการศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช,
 2516), หน้า 279.

เอกวิทย์ ฌ ถกลาง ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในบทความเรื่อง "สาระสำคัญที่ควรพิจารณาในการสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา" ความว่า "หลักสูตรมีความหมายครอบคลุมถึงตัวหลักสูตร ประมวลโครงการสอน แบบเรียน และกิจกรรมการเรียนการสอนทั้งหมด ที่มุ่งให้ประสบการณ์แก่ผู้เรียน"²

นิโคลส์ (Nicholls) ได้ให้ความหมายของหลักสูตรไว้ในหนังสือการพัฒนาหลักสูตรความว่า "หลักสูตรหมายถึงการวางแผนเกี่ยวกับโอกาสในการเรียนรู้ที่ครูจัดให้นักเรียน"³

โบแคมป์ (Beauchamp) กล่าวถึงความหมายของหลักสูตรไว้ว่า "หลักสูตรหมายถึงประสบการณ์ทั้งหมดที่โรงเรียนจัดให้นักเรียน"⁴

จากความหมายของหลักสูตรที่นักการศึกษาไทยและต่างประเทศกล่าวไว้พอจะสรุปได้ว่า หลักสูตรหมายถึงโครงการสำหรับจัดประสบการณ์ทั้งหมดให้แก่ผู้เรียนทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อพัฒนาผู้เรียนไปสู่จุดหมายที่ต้องการ หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนเป็นโครงการในการจัดการศึกษาตามความต้องการของสังคม

²เอกวิทย์ ฌ ถกลาง, "สาระสำคัญที่ควรพิจารณาในการสร้างหลักสูตรระดับมัธยมศึกษา", วารสารวิสามัญศึกษา 3 (มีนาคม, 2513), หน้า 3.

³Audrey Nichoolsan S. Howard Nicholls, Developing a Curriculum (London : Cox and Wyman, Ltd., 1972), p. 11.

⁴George A. Beauchamp, The Curriculum of the Elementary School (Boston : Allyn and Bacon, Inc., 1964), p. 5.

องค์ประกอบของหลักสูตร

ทางด้านองค์ประกอบของหลักสูตร นักวิชาการด้านหลักสูตรได้กล่าวถึงองค์ประกอบของหลักสูตรไว้ดังนี้

ทาบ (Tabá)⁵ ให้ความเห็นว่า หลักสูตรไม่ว่าจะมีรูปแบบอย่างไร ควรมีองค์ประกอบอย่างน้อยที่สุด 4 อย่าง

1. วัตถุประสงค์ทั่วไปและวัตถุประสงค์เฉพาะวิชา
2. เนื้อหาวิชาและจำนวนชั่วโมงสำหรับการสอนแต่ละวิชา
3. กระบวนการเรียนการสอน
4. โครงการประเมินผลการสอนตามหลักสูตร

สมิทร คุณานุกร⁶ ได้กล่าวไว้ในหนังสือหลักสูตรและการสอนว่า เมื่อพิจารณาหลักสูตรในรูปแบบขององค์ประกอบแล้ว จะมี 4 องค์ประกอบคือ

1. ความมุ่งหมาย (Objectives)
2. เนื้อหา (Content)
3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum Implementation)
4. การประเมินผล (Evaluation)

003006

⁵ Hilda Tabá, Curriculum Development : Theory and Practice (New York : Harcourt, Brace and World, Inc., 1962), p. 10.

⁶ สมิทร คุณานุกร, หลักสูตรและการสอน (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานครการพิมพ์, 2518), หน้า 9.

ดังนั้น จึงสรุปได้ว่า หลักสูตรไม่ว่าจะออกมาในรูปใดจะมีองค์ประกอบที่สำคัญของ
หลักสูตร 4 ประการ คือ

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร
2. เนื้อหาวิชาและเวลาเรียน
3. การนำหลักสูตรไปใช้
4. การประเมินผลหลักสูตร

ในแต่ละองค์ประกอบดังกล่าวจะขอขยายความโดยสังเขปดังต่อไปนี้

1. ความมุ่งหมายของหลักสูตร การกำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมักยึดถือปรัชญา ความเชื่อของสังคม และจิตวิทยาทางการศึกษาเป็นหลัก ความมุ่งหมายของหลักสูตรจะมีรายละเอียดและความกระชับยิ่งขึ้น ๆ ตามลำดับดังนี้ คือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร จุดมุ่งหมายของหมวดวิชา และจุดมุ่งหมายในการสอนซึ่งต้องเขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม (Behavioral Objectives) จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมคือ จุดมุ่งหมายของการสอนที่กำหนดเป็นพฤติกรรมที่มุ่งถึงกริยาการกระทำ (Performance Verb) สามารถสังเกตเห็นได้ เป็นจุดมุ่งหมายการสอนที่กระชับ สามารถประเมินผลได้ง่าย

จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการคือ⁷

1. การกำหนดพฤติกรรมที่สังเกตเห็นได้ (Observable Behavior)
2. การกำหนดเงื่อนไขที่ผู้เรียนแสดงพฤติกรรม (Conditions)
3. การกำหนดขอบเขตของพฤติกรรมที่ให้ผู้เรียนแสดงออก (Criterion)

ตัวอย่างคำกริยาแสดงการกระทำที่ใช้เขียนเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการสอน⁸
เช่น ให้เรียกชื่อ ให้บอกรูปร่าง ให้บอกกฎเกณฑ์ ให้จัดอันดับ ให้แสดงให้ดู ให้สร้าง ให้บรรยาย ให้จำแนก ให้ใช้หลักการหรือกฎเกณฑ์

⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 68.

⁸ กมล สุคประเสริฐ, "การสร้างและประเมินวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมของหลักสูตร", วารสารการวิจัยทางการศึกษา 4 (1 มกราคม - เมษายน, 2517), หน้า 33.

2. เนื้อหาวิชาและเวลาเรียน การเลือกเนื้อหาวิชาบรรจุในหลักสูตรต้องให้เหมาะกับสภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และวัฒนธรรม รวมทั้งให้มีความยืดหยุ่นเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนตามความสนใจและความถนัด เนื้อหาวิชาในสังคมไทยส่วนใหญ่ประกอบด้วย วิชาต่าง ๆ ดังต่อไปนี้คือ วิชาภาษาไทย วิชาสังคมศึกษา วิชาพลานามัย วิชาวิทยาศาสตร์ วิชาคณิตศาสตร์ วิชาภาษาอังกฤษ วิชาศิลปศึกษา วิชาศิลปปฏิบัติ เป็นต้น ในแต่ละวิชาอาจกำหนดให้มีรายวิชาบังคับ หรือรายวิชาบังคับตามความเหมาะสม และในแต่ละรายวิชาต้องกำหนดเวลาเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหา

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ก็คือการบริหารโรงเรียนในระดับต่าง ๆ และครูนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่ผู้เรียน โดยจัดประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ตามจุดหมายที่ตั้งไว้ เรื่องนี้ต่อไปจะกล่าวโดยละเอียดอีกครั้งหนึ่ง

4. การประเมินผลหลักสูตร คือความหมายของผู้ใช้หลักสูตรที่จะค้นหาคำตอบว่า ผู้เรียนสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายที่กำหนดไว้มากน้อยเพียงไร มีปัญหาหรืออุปสรรคอะไร จะต้องปรับปรุงแก้ไขสิ่งใด จึงจะทำให้ผู้เรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลตามจุดหมายมากที่สุด

การวัดผลการเรียนการสอนอาจกระทำได้โดยครูผู้สอนเป็นผู้ออกข้อสอบ คณะกรรมการของโรงเรียนเป็นผู้ออกข้อสอบ หรือคณะกรรมการของกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้ออกข้อสอบ วิธีการวัดผลมีวิธีดังต่อไปนี้คือ การสังเกต การสอบปากเปล่า การสอบภาคปฏิบัติ การตรวจผลงาน หรือใช้ข้อสอบข้อเขียนที่สร้างขึ้น อาจเป็นข้อสอบแบบปรนัย แบบอัตนัย หรือทั้งสองแบบรวมกัน ฯลฯ

ส่วนการที่จะทราบว่า การนำหลักสูตรไปใช้และเกิดผลอย่างไร จะต้องมีการประเมินผลหลักสูตร ซึ่งมีขอบเขตรวมถึง การวิเคราะห์ตัวหลักสูตร การวิเคราะห์ขบวนการนำหลักสูตรไปใช้ การวิเคราะห์สัมฤทธิ์ผลการเรียนของนักเรียน และการวิเคราะห์โครงสร้าง — การประเมินผลหลักสูตร⁹

⁹ สุมิตร คุณานุกร เรื่องเดิม, หน้า 198 - 202.

จากองค์ประกอบของหลักสูตรทั้ง 4 องค์ประกอบที่กล่าวมา องค์ประกอบที่สำคัญที่จะ ทำให้หลักสูตรเกิดผลแก่นักเรียนในโรงเรียนก็คือ การนำหลักสูตรไปใช้ และเนื่องจากการวิจัย ครั้งนี้เป็นเรื่องของการนำหลักสูตรไปใช้ จึงขอกล่าวถึงองค์ประกอบนี้อย่างละเอียดต่อไป

การนำหลักสูตรไปใช้

ความหมายของการนำหลักสูตรไปใช้ สุมิตร คุณานุกร¹⁰ ได้ให้ความหมายของการ นำหลักสูตรไปใช้ไว้ในหนังสือหลักสูตรและการสอนความว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงการที่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาโครงการของหลักสูตรที่เป็นรูปเล่มนั้นไปปฏิบัติให้เกิดผล ซึ่ง รวมถึงการบริหารงานด้านวิชาการของโรงเรียน เพื่อเอื้ออำนวยให้ครูและนักเรียนสามารถ สอนและเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า การนำหลักสูตรไปใช้หมายถึงความ พยายามของผู้บริหารโรงเรียนและครูในการนำหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลแก่นักเรียน โดยจัด สภาพการ เรียงการสอนที่เอื้ออำนวยให้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผลตามจุดมุ่งหมายมากที่สุด

การบริหารหลักสูตร หมายถึงการวางแผนการปฏิบัติในด้านต่าง ๆ เพื่อที่จะเอื้ออำนวย ให้การใช้หลักสูตรในโรงเรียนเกิดสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีการจัดเตรียมในด้าน ต่าง ๆ ต่อไปนี้¹¹

1. ด้านโรงเรียน ควรมีการเตรียมการโดยพิจารณาถึงสิ่งต่อไปนี้

1.1 การจัดระบบบริหารงานในโรงเรียน ดูว่าจะต้องมีหน่วยงานในบ้าง แต่ ละหน่วยงานมีหน้าที่อย่างไร และประสานงานกันอย่างไรในการใช้หลักสูตร

1.2 การบริหารวิชาการในโรงเรียน หมายถึง การบริหารกิจกรรมทุกชนิดใน โรงเรียนซึ่งเกี่ยวข้องกับการปรับปรุงพัฒนาการสอนนักเรียนให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพมากที่สุด

¹⁰ เรื่องเดียวกัน, หน้า 6 - 7.

¹¹ นิสิตปริญญาโทสาขาวิชาโทศึกษาศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตร ปีการศึกษา 2518, รายงานการสัมมนาวิชาโทศึกษาศาสตร์และการพัฒนาหลักสูตร แผนกวิชาบริหารการศึกษา บัณฑิต วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, (เอกสารอัครสำเนา), หน้า 139 - 141.

เช่น การพิจารณาเปิดโปรแกรมการสอน การจัดทำประมวลการสอน โครงการสอนหรือบันทึก
การสอน การพิจารณาแบบเรียน หนังสืออ่านประกอบ การให้ความรู้แก่ครูในเรื่องต่าง ๆ ฯลฯ

- 1.3 การติดตามผลการใช้หลักสูตร ว่ามีอุปสรรคหรือมีปัญหอย่างไร แล้วรีบ
แก้ไข
- 1.4 การเตรียมอุปกรณ์ประกอบหลักสูตร ซึ่งได้แก่ อุปกรณ์การสอนและเอกสาร
หลักสูตรชนิดต่าง ๆ
- 1.5 การจัดเตรียมเกี่ยวกับอาคาร สถานที่ฝึกงาน และเครื่องอำนวยความสะดวก
ต่าง ๆ ที่อาจจัดขึ้นในโรงเรียน

2. คำนครุ การเตรียมครูผู้สอนมี 2 ระยะคือ

- 2.1 การเตรียมครูระยะสั้น โดยฝึกอบรมครูประจำการ (In - Service
Training) ให้มีความรู้ความเข้าใจในการใช้หลักสูตร
- 2.2 การเตรียมครูระยะยาว โดยการผลิตครู (Pre - Service Training)
หรือการสนับสนุนให้ครูศึกษาต่อ ซึ่งต้องประสานงานกับสถาบันผลิตครูโดยตรง

3. คำนชุมชน โดยต้องประชาสัมพันธ์ถึงจุดมุ่งหมาย หลักการ และโครงสร้างของ
หลักสูตรให้ประชาชน ผู้ปกครอง และนักเรียน เข้าใจอย่างแจ่มชัด พร้อมทั้งรับฟังความคิดเห็น
ของบุคคลเหล่านั้นด้วย ทั้งนี้เพื่อการปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น

ผลการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษาได้เสนอแนะไว้ว่า "ก่อนที่จะประกาศใช้หลักสูตร
ใหม่ ควรจัดเตรียมส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรใหม่คือ คำนวัสดุประกอบการใช้หลักสูตร
เครื่องอำนวยความสะดวกต่าง ๆ และบุคลากรให้พร้อมสรรพ"¹²

¹² คณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา, "รายงานการวิเคราะห์หลักสูตร
มัธยมศึกษา พุทธศักราช 2503", วารสารการวิจัยทางการศึกษา 4, 2 (พฤษภาคม -
สิงหาคม, 2517), หน้า 14.

โดยสรุป การบริหารหลักสูตรต้องมีการวางแผน และจัดเตรียมสิ่งต่อไปนี้

1. ประชาสัมพันธ์หลักสูตรใหม่ให้บุคคลทั่วไปได้ทราบ
2. การจัดทำเอกสารหลักสูตรและวัสดุประกอบหลักสูตรต่าง ๆ อย่างพอเพียง
3. การจัดระบบงานในโรงเรียน จะต้องมึหน่วยงานอะไรบ้าง และทำหน้าที่อะไร แต่ละหน่วยจะประสานสัมพันธ์กันอย่างไร
4. การบริหารวิชาการในโรงเรียน ต้องปฏิบัติอย่างไรจึงเกิดผลดี
5. การจัดเตรียมเกี่ยวกับ อาคาร สถานที่ เครื่องมือต่าง ๆ ให้พร้อม
6. การจัดเตรียมวัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การสอน
7. การเตรียมบุคลากรต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตร โดยการฝึกอบรมระยะสั้น หรือการเตรียมโดยการผลิตครู และสนับสนุนให้ศึกษาต่อ
8. การประเมินผลหลักสูตร ต้องมีการติดตามผลการใช้หลักสูตร เพื่อแก้ไขปรับปรุง ตลอดเวลาที่ใช้หลักสูตร

การสอน การนำหลักสูตรไปใช้ รวมถึงกิจกรรมหลายอย่าง แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือ การสอน ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การสอนเป็นหัวใจในการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจะสัมฤทธิ์ผล มากน้อยเพียงไรขึ้นอยู่กับ การสอนของครู¹³ การสอนไม่ว่าจะเป็นวิชาใดก็ตาม ครูต้องรู้จักเลือก ใช้วิธีสอนให้เหมาะสมกับนักเรียนและจุดมุ่งหมายในการสอน วิธีสอนแบบต่าง ๆ ที่ครู อาจารย์ สามารถเลือกใช้ได้ตามความเหมาะสมมีดังต่อไปนี้

1. การท่องจำ คือวิธีสอนที่ครูมอบงานให้นักเรียนไปท่อง เช่น ท่องศัพท์ ท่องสูตรคูณ ท่องกฎ หลัก สูตร ทฤษฎี ฯลฯ ในวิชาต่าง ๆ แล้วนำมาท่องให้ครูฟังในชั้นหรือทดสอบเพื่อวัด ความจำ เหมาะสมสำหรับสอนเด็กเล็ก เพื่อให้รู้ข้อมูลเบื้องต้น

¹³ สมิตร์ คุณานุกร เรื่องเคมี, หน้า 9.

2. การฝึกทักษะ¹⁴ เป็นวิธีการสอนที่ใหม่สุดใช้สำหรับสอนวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ ตามหลักภาษาศาสตร์ โดยเริ่มฝึกตั้งแต่ฟังและพูด (Aural and Oral Approach) แล้วจึงถึงขั้นอ่านและเขียน กลวิธีการฝึกมี 2 ประการคือ

2.1 การเลียนแบบ (Imitation) เป็นขั้นเริ่มแรกในการเรียนภาษาไม่ว่าจะเป็นการฝึกในการฟัง พูด อ่าน หรือ เขียน ต้องให้นักเรียนเริ่มต้นไปจากการเลียนแบบทั้งนั้น

2.2 การฝึกซ้ำ (Repetition) เมื่อนักเรียนเลียนแบบได้อย่างถูกต้องแล้วครูผู้สอนจะต้องฝึกนักเรียนต่อไป เพื่อให้เกิดทักษะเนื่องจากการทำซ้ำบ่อย ๆ

3. การฝึกปฏิบัติ¹⁵ วิธีนี้ใช้กันมากเมื่อการสอนมีจุดมุ่งหมายที่จะพัฒนาทักษะไม่ว่าจะเป็นการสอนทางภาษา ทางดนตรี ขับร้อง รวมทั้งการสอนวิชาที่พัคัย นักเรียนจะมีส่วนร่วมตลอดเวลา บางทีต้องมีการใช้เครื่องมือต่าง ๆ ประกอบด้วย

4. การปฏิบัติการณ์ในห้องทดลอง¹⁶ หมายถึงการสอนที่ให้นักเรียนได้ทำงานโดยที่ไค้ค้นพบด้วยตัวของเขาเองภายใต้การแนะนำของครู

การวางโครงการทดลองควรคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้

¹⁴ สุโร พงษ์ทองเจริญ, วิชาชุดครูประกาศนียบัตรครูมัธยม : วิธีสอนภาษาอังกฤษ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517), หน้า 40 - 42.

¹⁵ สุมิตร คุณานุการ เรื่องเดิม, หน้า 139 - 140.

¹⁶ วิเชียร แสนโสภณ, วิชาชุดครูประกาศนียบัตรครูมัธยม : วิธีสอนวิทยาศาสตร์ (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2515), หน้า 21 - 27.

1. คู่มือปฏิบัติการและแบบฝึกหัดการทดลอง ควรต้องเตรียมไว้อย่างดีและพอเพียง เพราะนักเรียนจะได้รู้เป็นแนวทางในการทดลอง รวมทั้งให้นักเรียนได้คิดและได้ทำ
2. วัสดุและเครื่องมือที่ใช้ในการทดลองต้องมีพร้อมและพอเพียง
3. เวลาที่ใช้ในการทดลองต้องเหมาะสม ไม่มากไม่น้อยเกินไป
4. ขณะที่นักเรียนทำการทดลอง ครูต้องคอยดูแลแนะนำให้เป็นไปตามความมุ่งหมาย
5. ความปลอดภัยในการทดลอง ครูควรได้เตรียมการป้องกัน อุบัติเหตุต่าง ๆ ไว้ล่วงหน้า โดยการปฐมพยาบาลการใช้เครื่องมือ ข้อควรระวังในการทดลอง วิธีแก้ไขในทันทีที่ถ้ามีอุบัติเหตุ

5. การสาธิต¹⁷ คือวิธีการสอนที่ครูเป็นผู้แสดงวิธีการหรือทำการทดลองให้นักเรียนดูเป็นรายบุคคล หรือเป็นกลุ่ม

องค์ประกอบของการสาธิตที่ดี

1. การสาธิตแต่ละครั้งควรได้ทำการทดลองมาก่อน
 2. ต้องระบุความมุ่งหมายไว้ให้ชัดเจน
 3. การสาธิตต้องทำในที่ที่นักเรียนสามารถมองเห็นได้อย่างใกล้ชิดทุกคน
 4. เครื่องมือที่ใช้ในการสาธิตพยายามใช้เครื่องมือที่ง่าย
 5. การสาธิตต้องให้เกิดประโยชน์สมความมุ่งหมาย
6. การแก้ปัญหา¹⁸ วิธีสอนแบบนี้ผู้เรียนจะเรียนรู้ด้วยตนเอง ภายใต้การแนะนำและการดูแลของครู ทำได้โดยให้นักเรียนถกเถียงปัญหาต่าง ๆ ในกลุ่มย่อย เพื่อหาทางแก้ปัญหาที่กำหนดให้ หรืออาจเป็นการศึกษาค้นคว้าส่วนบุคคลเพื่อทำรายงานเกี่ยวกับปัญหาใดปัญหาหนึ่งโดยวิธีวิทยาศาสตร์¹⁹

¹⁷ เรื่องเดียวกัน, หน้า 27 - 31.

¹⁸ สุมิตร คุณานุกร เรื่อง เคมี, หน้า 141 - 142.

¹⁹ วิเชียร แสนโสภณ เรื่อง เคมี, หน้า 46 - 58.

7. การสอนแบบโครงการ²⁰ การสอนแบบโครงการ เป็นการสอนที่คล้ายตามสภาพความเป็นจริงในชีวิต มุ่งให้นักเรียนสร้างโครงการและดำเนินงานให้สำเร็จตามความมุ่งหมายนั้น นักเรียนมีส่วนรับผิดชอบในการกระทำนั้นด้วยตนเอง

การสอนแบบโครงการมีลำดับขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การตั้งความมุ่งหมาย
2. การวางโครงการในการแก้ปัญหา
3. การลงมือแก้ปัญหา
4. การสอบสวนพิจารณาวิธีการแก้ปัญหา

8. การบรรยาย²¹ การสอนเป็นไปในรูปการบอกกล่าว การอธิบายให้นักเรียนทราบความจริง เรื่องราว และพฤติการณ์ต่าง ๆ โดยครูเป็นผู้พูดคนเดียว นักเรียนได้แต่ฟัง จดบันทึก คำบรรยาย ไม่มีส่วนร่วม วิธีสอนแบบนี้ใช้ได้ดีในการถ่ายทอดความรู้ เหมาะสำหรับนักเรียนในชั้นสูง และใช้ประกอบในการสอนโดยใช้วิธีการสอนอื่น ๆ

9. การอภิปราย²² เป็นการสอนที่จัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้เรียนโดยการกระทำ คือ พูดแสดงความคิดเห็น เพื่อแก้ปัญหาเรื่องใดเรื่องหนึ่ง หรือเพื่อค้นหาความจริงบางอย่างโดยมีเหตุผลอ้างอิง การอภิปรายจะช่วยให้นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น รู้จักร่วมมือกันทำงาน รู้จักหน้าที่และความรับผิดชอบ

การอภิปรายที่มีลักษณะดังต่อไปนี้²³

²⁰ วนิช บรรจง, วิชาการศึกษา : หลักการสอน (กรุงเทพฯ : กรุงเทพมหานคร, 2516), หน้า 145 - 146.

²¹ สุมิตร คุณานุกร เรื่องเดิม, หน้า 137.

²² วนิช บรรจง เรื่องเดิม, หน้า 185.

²³ วิเชียร แสนโสภณ เรื่องเดิม, หน้า 33 - 34.

1. มีความมุ่งหมายชัดเจนเข้าใจง่าย
2. ความมุ่งหมายควรสืบเนื่องมาจากประสบการณ์ครั้งก่อน
3. การอภิปรายต้องเปิดโอกาสให้ทุกคนได้แสดงความคิดเห็น
4. การอภิปรายเป็นการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น
5. ต้องมีผู้นำอภิปรายที่ดี ระยะเวลาเริ่มต้นควรเป็นครู
6. ผู้อภิปรายควรเป็นตัวแทนของกลุ่มหรือของชั้น

10. การแบ่งกลุ่มคนควา²⁴ หมายถึงการสอนโดยแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ตามความถนัด ความสนใจ แล้วให้ไปศึกษาค้นคว้าหาความจริงหรือเรื่องราวต่าง ๆ แล้วนำผลงานมาเสนอต่อชั้นเรียน โดยการอภิปราย รายงานปากเปล่า หรือรายงานเป็นบทความ

11. การแสดงบทบาทสมมติ²⁵ เป็นเทคนิคที่ชาวอเมริกันชื่อ Dr. J. L. Morene ได้คิดขึ้น มี 2 แบบ แบบแรกเรียกว่า "Psychodrama" ซึ่งเป็นวิธีบำบัดทางจิตวิทยา โดยผู้รับการบำบัดเป็นผู้แสดงบทบาทสมมติ แบบที่สองก็คือ "Sociodrama" ใช้ในการฝึกอบรมโดยเปิดโอกาสให้สมาชิกของกลุ่มได้ทดลองแสดงบทบาทที่ตนมีส่วนรับผิดชอบในอนาคต หรือใช้ภาคปฏิบัติสำหรับการฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น การสัมภาษณ์ การสอบสวน เป็นต้น

12. การสอนแบบสืบสวนสอบสวน²⁶ เป็นการสอนที่เน้นชวนการคิดสอบสวนว่า แต่ละองค์ประกอบสัมพันธ์กันอย่างไร และค้นหาเหตุและผลว่าเกี่ยวข้องกับอย่างไร การสอนแบบนี้มีส่วน

²⁴ สุมิตร คุณานุภกร และคณะ, เกณฑ์ประเมินผลโรงเรียนประถมศึกษา (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 63.

²⁵ นพพงษ์ บุญจิตราคุลย์, "การนิเทศการศึกษา", เอกสารอัครสาเนาประกอบการสอนวิชาหลักการนิเทศการศึกษา, หน้า 7 - 8:

²⁶ วีรยุทธ วิเชียรโชติ, ประมวลบทความเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2517), หน้า 182 - 193. "การสอนสั่งกับเด็กชั้นประถมในรูปแบบนวัตกรรมการศึกษา".

พัฒนาบุคคลให้ มีเทคนิคและความสามารถต่าง ๆ อันมีส่วนร่วมในการพัฒนาประเทศ

การสืบสวนสอบสวนมี 4 ขบวนการด้วยกัน คือ

1. ขบวนการสร้างสิ่งก๊อป คือ ขบวนการเรียนรู้ลักษณะนิยามของสิ่งก๊อปต่าง ๆ
2. ขบวนการสร้างทฤษฎี คือ ขบวนการแก้ปัญหาโดยการตั้งทฤษฎีเพื่ออธิบายปรากฏการณ์ต่าง ๆ
3. ขบวนการทดสอบและพิสูจน์ทฤษฎี เป็นขบวนการสำหรับทดลองและพิสูจน์สมมติฐานที่ได้จากทฤษฎี
4. ขบวนการสร้างสรรค์ คือ ขบวนการที่นำความรู้ขั้นพื้นฐานที่เรียนมาไปใช้ให้เกิดประโยชน์

ขบวนการในการสอบสวนก็คือ ขบวนการวิจัยเบื้องต้น ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้

1. การสังเกต (Observation)
2. การอธิบาย (Explanation)
3. การทำนาย (Prediction)
4. การคิดสร้างสรรค์ (Control and Creativity)

13. การศึกษานอกสถานที่ ได้แก่การพานักเรียนไปดูกิจการ สถานที่ สิ่งของ หรือภูมิประเทศ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสิ่งที่จะต้องเรียน หรือเป็นการเพิ่มพูนประสบการณ์ เช่น พานักเรียนไปดู โบราณวัตถุ โรงไฟฟ้า เขื่อนกั้นน้ำ ฯลฯ การศึกษานอกสถานที่มีความสำคัญในการส่งเสริมความเจริญของงานแก่นักเรียนทุกด้าน การพานักเรียนไปศึกษานอกสถานที่ต้องคำนึงถึงอยู่เสมอว่า เราต้องการให้นักเรียนได้รับความรู้ มีชีพาไปเที่ยวโดยไม่มีจุดหมาย ดังนั้นจึงต้องมี การวางแผน การเตรียมการไว้ล่วงหน้า และประเมินผลในสิ่งที่นักเรียนไปศึกษา

สรุปวิธีการสอนแบบต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมาข้างต้น อาจารย์เอาไปใช้ดำเนินการสอนตามหมวดวิชาที่ได้กำหนดไว้ในหลักสูตร โดยครูผู้สอนจะต้อง เข้าใจเลือกวิธีสอนให้เหมาะสมกับแต่ละรายวิชาในหมวดวิชาต่าง ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้มากที่สุด ให้นักเรียนเข้าใจได้เร็วที่สุด เสียเวลาน้อยที่สุด และประหยัดที่สุด

บุคลากรในโรงเรียนมีส่วนสำคัญในการนำหลักสูตรไปใช้ บุคลากรในโรงเรียนที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้มีหลายระดับ แต่ละระดับก็มีความสำคัญด้วยกันทั้งนั้น ในที่นี้จึงจะขอกล่าวถึงเฉพาะที่ต้องการศึกษาในการวิจัยครั้งนี้เท่านั้น ได้แก่

1. ผู้บริหารโรงเรียน
2. หัวหน้าสายวิชาต่าง ๆ
3. อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ
4. เจ้าหน้าที่ต่าง ๆ เช่น เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด

ผู้บริหารโรงเรียน หน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของนักวิชาการ วิทยุ สาทร²⁷ กำหนดไว้ในหนังสือหลักบริหารการศึกษา หน้า 172 - 173 มี 8 ประการ ดังนี้คือ

1. บริหารบุคลากรโรงเรียน ซึ่งหมายถึง ครู เจ้าหน้าที่ คนงานภารโรง เพื่อให้ได้ รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย
2. การแนะแนวและปกครองนักเรียน ตลอดจนติดต่อกับผู้ปกครองนักเรียน
3. บริหารวิชาการเกี่ยวกับหลักสูตร แบบเรียนหนังสือ วัสดุอุปกรณ์ประกอบการสอน ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการงานวิชาการ และบริหารการสอนเพื่อก่อให้เกิดการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ
4. การบริหารงานต่าง ๆ เกี่ยวกับชุมนุมชน ในฐานะที่โรงเรียนเป็นผู้นำของชุมนุมชน เพื่อช่วยพัฒนาชุมนุมชนในทุกด้าน
5. การจัดระบบบริหารโรงเรียน กำหนดอำนาจหน้าที่และแผนภูมิของโรงเรียน (organization chart) เพื่อให้โรงเรียนเป็นหน่วยงานที่มีระเบียบแบบแผนสมเป็นองค์กรที่ดี
6. บริหารอาคาร สถานที่ และพัสดุครุภัณฑ์
7. บริหารงานธุรการ คือ งานเสมียน (Clerical work) เอกสารต่าง ๆ การเงินและบริการต่าง ๆ ของโรงเรียน

²⁷ วิทยุ สาทร เรื่องเดิม, หน้า 172 - 173.

8. การประเมินผลงาน ซึ่งต้องทำเป็นระยะต่อเนื่องกันไม่ขาดสาย สำหรับ พันธ์ หันนาคินทร์²⁸ แจกแจงงานบริหารการศึกษาของครูใหญ่ไว้ในหนังสือ หลักการบริหารโรงเรียน หน้า 49 - 50 ไว้ 3 ประการดังนี้ คือ

1. งานด้านวิชาการ

1.1 เกี่ยวกับครู พยายามหาครูที่ดีมาทำการสอน การจัดแบ่งหน้าที่ การจัด ประมุขนิเทศ การสร้างน้ำใจในการทำงานให้แก่คณะครู ส่งเสริมความสามารถยิ่งขึ้นโดยการให้การ ฝึกอบรม การพิจารณาความดีความชอบ การประชุมครู การปกครองครู และการนิเทศ การสอน

1.2 เกี่ยวกับหลักสูตรและการสอน ได้แก่ การเลือกเนื้อหาหลักสูตร การแบ่ง ทำประมวลการสอน การจัดทำตารางสอน การเลือกหาแบบเรียน การจัดห้องสมุด การวัดผล การศึกษาของเด็ก เป็นต้น

2. งานด้านบริการนักเรียน ได้แก่การแนะแนว รวมทั้งการประมุขนิเทศและการให้ความ สะดวก และสวัสดิการแก่นักเรียน เช่น การจัดการจราจร การจัดที่รับประทานอาหาร การจัด กิจกรรมนักเรียน การกีฬา การควบคุมความประพฤติของนักเรียน รวมทั้งวินัยด้วย

3. งานด้านบริการและธุรการทั่วไป ได้แก่งานทะเบียนของนักเรียน การบัญชีการเงิน การรักษาพัสดุครุภัณฑ์ของโรงเรียน การรักษาอาคารสถานที่ และสนาม การติดต่อกับสถานที่ ราชการ หรือองค์การอื่น ๆ การประชาสัมพันธ์ เป็นต้น

นอกจากนี้ ฟิสค์ (Fisk)²⁹ ได้สรุปงานของผู้บริหารการศึกษาไว้ในหนังสือ *The Task of Educational Administrative Behavior in Education* หน้า 211 - 225 ไว้ 4 ประการดังนี้คือ

²⁸พันธ์ หันนาคินทร์, หลักการบริหารโรงเรียน (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2513), หน้า 49 - 50.

²⁹Robert S. Fisk, The Task of Educational Administrative Behavior in Education (R.T. Gregg ed., N.Y. : Harper and Row, 1957), pp. 211-225.

1. งานต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับชุมชน (Responsibility relating to the community)
2. การขยายหรือการปรับปรุงโอกาสทางการศึกษา (Improvement of Educational opportunity)
3. แสวงหา พัฒนา และ ปรับปรุงครู เจ้าหน้าที่ (Obtaining, developing and Improving personel)
4. งานธุรการและการเงิน อาคารสถานที่ บริการต่าง ๆ (Providing and maintaining fund and facilities)

ถ้ามองเห็นหน้าที่ของผู้บริหารโรงเรียนตามที่นักวิชาการดังกล่าวข้างต้นแล้ว พอจะสรุปส่วนที่เกี่ยวกับการใช้หลักสูตรได้ดังนี้

1. การกำหนดนโยบายและการประสานงานในการใช้หลักสูตรภายในโรงเรียนและระหว่างกลุ่มโรงเรียน
2. การบริหารวิชาการ ผู้บริหารโรงเรียนจะมีส่วนส่งเสริม แนะนำในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านวิชาการที่จะช่วยให้การใช้หลักสูตรสัมฤทธิ์ผล
3. การบริหารบุคลากร ผู้บริหารจะมีส่วนในการคัดเลือกและจัดบุคคลให้สอนตามความสามารถ ความถนัด และส่งเสริมการศึกษาต่อ การอบรม หรือการประชุมทางวิชาการต่าง ๆ ให้บุคลากรได้มีความเข้าใจการใช้หลักสูตรในการสอนได้ตรงเป้าหมายยิ่งขึ้น
4. การบริหารธุรการและการเงิน โดยอำนวยความสะดวกและจัดสรรงบประมาณให้หน่วยงานต่าง ๆ ในโรงเรียนได้อย่างเหมาะสม
5. บริหารอาคารสถานที่ วัสดุ ครุภัณฑ์ และอุปกรณ์การสอน ให้มีความพร้อมในการอำนวยความสะดวกแก่การดำเนินงานตามหลักสูตรการสอน

ผู้ช่วยอาจารย์ใหญ่และผู้ช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่และความรับผิดชอบช่วยอาจารย์ใหญ่หรือช่วยผู้อำนวยการโรงเรียนแล้วแต่กรณี ในการบริหารงานในโรงเรียนที่มี

ขอบเขตหน้าที่และความรับผิดชอบตามที่ได้รับมอบหมาย³⁰ ดังนั้นไม่ว่าจะเป็น ผู้ช่วยฝ่ายวิชาการ ผู้ช่วยฝ่ายธุรการ หรือผู้ช่วยฝ่ายปกครอง ทั้งสามฝ่ายมีส่วนร่วมสนับสนุนให้หัวหน้าสาย ครู และเจ้าหน้าที่ได้ปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ไม่ว่าจะช่วยเหลือโดยตรงหรือช่วยทางอ้อม

หัวหน้าสายวิชา หน้าที่และความรับผิดชอบของหัวหน้าสายวิชาตามคำสั่งของกรม
วิสามัญศึกษา มีดังนี้³¹

1. วางแผนการสอนและการปฏิบัติงานอย่างอื่น ๆ ของสายวิชาร่วมกับครูในสายให้
เป็นไปตามความมุ่งหมายของหลักสูตรและนโยบายของโรงเรียน
2. การให้คำแนะนำหรือนิเทศครูในสายวิชาเกี่ยวกับหลักสูตรประมวลการสอน หนังสือ
แบบเรียน และหนังสืออ่านประกอบ การใช้อุปกรณ์ วิธีสอนและการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่
สัมพันธ์กับวิชานั้น ๆ
3. ควบคุมดูแลเรื่องการวัดผลให้ถูกต้องตามหลักวิชาการวัดผลให้เป็นไปตามระเบียบ
และรวบรวมสถิติผลการสอบของนักเรียนไว้เป็นหลักฐาน
4. ควบคุมดูแลครูในสายวิชา ให้ดำเนินงานไปตามแผนงานที่วางไว้ จัดครูสอนแทน
ในกรณีที่ครูใหญ่อาจารย์มอบหมาย
5. ประชุมครูในสายวิชาโดยสม่ำเสมออย่างน้อยเดือนละครั้ง เพื่อปรับปรุงงานหรือร่วม
กันแก้ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอน การวัดผล และปัญหาเกี่ยวกับระเบียบวินัยของโรงเรียน
6. ส่งเสริมให้ครูในสายวิชาได้มีโอกาสพัฒนาตนเองให้มีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้น
เสมอ ทั้งนี้โดยไม่ต้องเสียเวลาราชการ

³⁰ บัญชีมาตรฐานกำหนดตำแหน่งข้าราชการครู พระราชกฤษฎีกากว่าด้วยระเบียบ
ข้าราชการครู พ.ศ.2518.

³¹ คำสั่งกรมวิสามัญศึกษา ที่ วส.253/2509 เรื่อง วิธีการแต่งตั้งหัวหน้าสายวิชา
และรองหัวหน้าสายวิชา.

7. คู่มือห้องประจำวิชา พัสศุครุภัณฑ์ ตลอดจนอุปกรณ์การสอนในสายวิชานั้น ๆ
8. ประเมินผลงานของสายวิชา สรุปรายงานการปฏิบัติการ และเสนอข้อคิดเห็นของครูในสายวิชาให้ครูใหญ่อาจารย์ใหญ่ทราบ
9. เสนอข้อคิดเห็นต่อครูใหญ่ อาจารย์ใหญ่ เพื่อประกอบพิจารณาความดีความชอบในสายวิชานั้น ๆ

หน้าที่ของหัวหน้าสายวิชา จึงเป็นหน้าที่ที่เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับการใช้หลักสูตรของครูจึงพอจะสรุปได้ว่าหัวหน้าสายจะต้อง

1. วางแผนการสอนและการปฏิบัติงานในหมวดของตนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
2. แนะนำ ช่วยเหลือครูในการปรับปรุงการเรียนการสอน และการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมวิชาการในหมวด
3. การจัดหา รักษา อำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการใช้เอกสารหลักสูตร วัสดุและอุปกรณ์การสอน
4. การบริหารบุคลากรภายในหมวดของตน โดยจัดครูให้สอนตามความรู้ความสามารถ
5. ควบคุมดูแลการวัดและประเมินผลการเรียนในหมวดวิชาของตน

อาจารย์ผู้สอน อาจารย์ผู้สอนหรือครูผู้สอนนับว่าเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดต่อกระบวนการเรียนการสอน เป็นที่ยอมรับกันแล้วว่า การสอนจะมีคุณภาพดีได้ย่อมต้องอาศัยอาจารย์ที่มีคุณภาพ จากผลการวิจัยของกรมสามัญศึกษา เรื่องตัวกำหนดที่สำคัญต่าง ๆ ต่อคุณภาพของการประถมศึกษา³² พบว่าเด็กที่เรียนกับครูที่มีวุฒิสูง จะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เรียนกับครูที่มีวุฒิต่ำ เด็กที่เรียนกับครูที่มีประสบการณ์สอนมาหลายปี จะมีผลสัมฤทธิ์สูงกว่าเด็กที่เรียนกับครูที่มีประสบการณ์น้อย การสอน

³²กรมสามัญศึกษา, "ตัวกำหนดที่สำคัญต่าง ๆ ต่อคุณภาพของการประถมศึกษา", ประชาศึกษา 21, 12 (กรกฎาคม, 2513), หน้า 12 - 17.

ของครูนั้นจัดว่าเป็นตัวกำหนดที่สำคัญมากตัวหนึ่งต่อคุณภาพของการศึกษาประถมศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการจัดการศึกษาระดับใด ถึงแม้ระดับมัธยมศึกษาก็ตาม คุณภาพของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับวิธีการสอนของครูเป็นสำคัญ ดังนั้นครูที่มีคุณภาพต้องรู้จักใช้วิธีการสอนให้เหมาะกับลักษณะเนื้อหาวิชาและผู้เรียนโดยตระหนักอยู่เสมอว่า จะสอนอย่างไร จะต้องเน้นหรือใช้เทคนิคอะไรประกอบ และครูผู้สอนต้องปรับปรุงพัฒนาตนเองอยู่เสมอ

หน้าที่ของอาจารย์ผู้สอนในการใช้หลักสูตร พิจารณาโดยอาศัยองค์ประกอบของหลักสูตร มีดังต่อไปนี้

1. มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและจุดมุ่งหมายของหลักสูตร และสามารถเขียนจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมในการสอนได้
2. มีความรู้ความเข้าใจการจัดเนื้อหาวิชาและเวลาเรียนในรายวิชาต่าง ๆ ในหมวดของตน
3. รู้จักเลือกใช้วิธีสอน เลือกอุปกรณ์ และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในหมวดวิชาของตน ให้ได้ผลตรงตามหลักสูตรกำหนด
4. มีความรู้ความเข้าใจในการวัดและประเมินผลการเรียนในรายวิชาที่ตนรับผิดชอบ
เจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่แนะแนวเป็นครูฝ่ายบริการ มีบทบาทอย่างสำคัญในการเสริมการใช้หลักสูตร ก็คือการแนะแนวการศึกษา ให้นักเรียนสามารถเลือกเรียนได้ตามถนัด ความต้องการ และความสามารถของเด็ก ตลอดจนการเลือกเรียนในสิ่งที่จำเป็นต่อการเลือกอาชีพของเด็ก

บริการแนะแนวที่ควรจัดขึ้นในโรงเรียน³³

1. บริการจัดวางตัวบุคคลให้เหมาะกับงานและการศึกษา (Placement Service) มี 2 ประเภทใหญ่คือ

³³ แผนกวิชามัธยมศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีการศึกษา 2518, การมัธยมศึกษาวินิต เอกสารอัครสำเนา, หน้า 423 - 425.

1.1 บริการจัดวางตัวบุคคลทางการศึกษา (Educational Placement)
โดยช่วยให้นักเรียนรู้อย่างละเอียดในการเรียนวิชาต่าง ๆ ทั้งในและนอกโรงเรียน เพื่อให้สามารถ
เลือกเรียนได้ตามความเหมาะสม

1.2 บริการวางตัวบุคคลทางอาชีพ (Vocational Placement)
บริการนี้จะช่วยให้นักเรียนออกไปประกอบอาชีพได้อย่างเหมาะสม ถ้าประกอบอาชีพอยู่แล้วก็
สามารถปรับปรุงให้ดีขึ้น

2. บริการให้คำปรึกษา (Counseling Service) จัดขึ้นเพื่อช่วยแก้ปัญหาของ
นักเรียน ให้นักเรียนเข้าใจในตัวเอง ปรับตัวเอง และสามารถนำตัวเองได้ดี

3. การศึกษาเป็นรายบุคคล (Case Study) เป็นบริการสำหรับเด็กเป็นราย
บุคคล เฉพาะเด็กที่มีปัญหาค้นต่าง ๆ

4. บริการสนเทศ (Information Service) จัดขึ้นเพื่อให้ความรู้และข้อ
เท็จจริงถึงสิ่งต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงและก้าวหน้าอยู่เสมอ เพื่อนำมาประกอบการพิจารณาในการ
เลือก การตัดสินใจ เพื่อวางโครงการการศึกษาและอาชีพ

5. บริการติดตามผล (Follow-up Service) เป็นบริการติดตามผลนักเรียน
ที่สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนไปแล้ว และที่กำลังเรียนอยู่ เพื่อทราบว่าบริการที่นักเรียนได้รับ
ประสมผลสำเร็จหรือมีอุปสรรค ปัญหาอะไรเพื่อหาทางแก้ไข

หน้าที่ของครูแนะแนวในโรงเรียนตามระเบียบของกรมวิสามัญศึกษา³⁴

1. จัดทำระเบียบสะสมของนักเรียน
2. เป็นผู้ประสานงานระหว่างครูกับผู้ปกครอง เพื่อทราบประวัติความเป็นไป
ของนักเรียน

³⁴ ภิญญา สาทร, "หลักการบริหารบุคลากรแนะแนวในโรงเรียน", เอกสารการ
สัมมนาครูใหญ่ - อาจารย์ใหญ่โรงเรียนมัธยมหัวราชอาณาจักร 2514 (พระนคร : โรงพิมพ์
คุรุสภา พระสุเมธ, 2514), หน้า 25.

3. ให้การแนะแนวนักเรียนในเรื่อง การเรียน ความประพฤติ อุปสรรคต่าง ๆ และการอาชีพ
4. ทดสอบความถนัดของนักเรียนค่านต่าง ๆ
5. หาทางช่วยเหลือให้นักเรียนที่ซัดสน หรือนักเรียนที่มีปัญหาเช่น หางานให้ทำในระหว่างปิดหรือเปิดภาคเรียน
6. เชิญวิทยากรต่าง ๆ มาบรรยายเรื่องอาชีพ เพื่อให้นักเรียนได้เห็นลู่ทางและเลือกอาชีพได้อย่างถูกต้อง
7. ช่วยผู้ช่วยครูใหญ่ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายปกครองในเรื่องปัญหาการเรียนและความประพฤติของนักเรียน

จากบริการแนะแนวและหน้าที่ของครูแนะแนวในโรงเรียน พอสรุปได้ว่าหน้าที่ของเจ้าหน้าที่แนะแนวในการใช้หลักสูตรมีดังต่อไปนี้

1. ต้องมีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับ จุดหมาย หลักการ และโครงสร้างของหลักสูตรที่ใช้
2. ต้องมีความรู้เกี่ยวกับการอาชีพ และการศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา
3. ประสานงานกับครูและผู้ปกครอง เพื่อทราบประวัติและความเป็นไปของนักเรียน เพื่อนำมาแนะแนวหรือให้คำปรึกษาในด้านการเรียนและระเบียบวินัย
4. ต้องจัดบริการแนะแนวต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น บริการแนะแนวการศึกษา บริการสนเทศ ช่วยเด็กให้รู้จักการเลือกงานและอาชีพ บริการด้านการติดตามผลนักเรียนไม่ว่าจะกำลังศึกษาอยู่หรือจบไปแล้ว

เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่ทะเบียนเป็นบุคลากรฝ่ายบริการในการใช้หลักสูตร และมีความจำเป็นสำหรับระบบการเรียนแบบหน่วยกิต หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทะเบียนที่จะกล่าวต่อไปนี้ ได้สรุปและหยิบยกเอามาจากหน้าที่ของเจ้าหน้าที่รับสมัครและทะเบียนของมหาวิทยาลัยเคนเวอร์

(Denver University) จากหนังสือ Student Personnel Services in Colleges and Universities³⁵ รวมทั้งผนวกความคิดเห็นของผู้วิจัยเข้าไป ในกรณี ที่เห็นว่า เป็นหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ทะเบียนในการใช้หลักสูตร

1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับหลักสูตรและงานทะเบียน
2. ประสานงานกับผู้บริหารโรงเรียน อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์แนะแนว เรื่องการจัด ทำตารางสอน การลงทะเบียน การเพิ่มและถอนวิชาเรียน
3. แนะนำวิธีการลงทะเบียน
4. เก็บรักษาเอกสารสำคัญในการลงทะเบียน รวมทั้งจัดทำระเบียบผลการเรียนของ นักเรียน
5. จัดทำสถิติและรายงานผลการเรียนของนักเรียน
6. ออกใบรับรองการเป็นนักเรียน หนังสือรับรองผลการเรียน ประกาศนียบัตร โดยมีอาจารย์ใหญ่หรือผู้อำนวยการโรงเรียนเป็นผู้อนุมัติ
7. รายงานผลการเรียนของนักเรียนในโรงเรียนให้กรมที่เกี่ยวข้องทราบ
8. จัดหาวัสดุ ครุภัณฑ์ที่ใช้ในงานทะเบียน

เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา การใช้หลักสูตรในโรงเรียนมัธยมศึกษาในอดีตที่ผ่านมา ยังไม่เคยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่วัดผลในโรงเรียนเพื่อทำหน้าที่วัดผลการศึกษาในโรงเรียน การ ประกาศใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 วิธีการวัดผลได้เปลี่ยนไปจาก เดิม คือ เปลี่ยนจากกระทรวงศึกษาธิการ เป็นผู้วัดผลปลายปี ถ้อยคะแนนสอบได้ร้อยละ 50 เป็นเกณฑ์ในการสอบได้ไปเป็นการวัดผลปลายภาคแต่ละรายวิชา โรงเรียนมีหน้าที่วัดผลเองโดยความ เห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน และพิจารณาผลการเรียนเป็นระดับคะแนน ถ้าได้ระดับคะแนน 1 ก็คือ

35

Ed. G. Williamson, Student Personnel Services in Colleges and Universities (New York : McGraw-Hill, Inc., 1961), p. 71.

ว่าสอบผ่านในรายวิชานั้น ๆ เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว สิ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดปัญหาแก่ครูผู้สอนเป็นอย่างมาก กรมวิชาการซึ่งมีหน้าที่ดำเนินการเกี่ยวกับผลการวัดผลการศึกษาโดยตรง จึงเสนอแนะให้โรงเรียนแต่งตั้งเจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาขึ้น และส่งไปอบรมให้มีความรู้เกี่ยวกับเรื่องการวัดและประเมินผลการศึกษาในโรงเรียนแล้ว เจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาจะนำความรู้ที่ได้รับมาเผยแพร่พัฒนาครูอาจารย์ในโรงเรียนให้มีความรู้เกี่ยวกับวิธีการประเมินผลตามหลักสูตรใหม่

เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษา จะได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์และหลักการประเมินผลการศึกษาโดยสังเขป ดังต่อไปนี้

วัตถุประสงค์ในการประเมินผลการศึกษา เกรซเซล และ เมย์ฮิว (Dressel & Mayhew)³⁶ ได้สรุปวัตถุประสงค์ของการประเมินผลการศึกษาไว้อย่างชัดเจนและครอบคลุมถึงสิ่งต่อไปนี้ คือ

1. เพื่อทำให้เกิดความชัดเจนและทบทวนเป้าหมายทางการศึกษาได้ถูกต้อง
2. เพื่อพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลทางการศึกษา
3. เพื่อประเมินค่าการพัฒนาบทเรียน
4. เพื่อปรับปรุงเนื้อหาวิชา และโปรแกรมการสอนให้สนองต่อความต้องการของเด็ก

แต่ละคน

5. เพื่อกระตุ้นให้นักเรียนรู้ถึงวิธีการประเมินผลตนเอง
6. เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน

สำหรับหลักการของการประเมินผลศึกษานั้น เอลสبری และ คณะ (Elsbree and Others)³⁷ ได้กล่าวถึงหลักการประเมินผลไว้ดังต่อไปนี้ คือ

³⁶ Pual L. Dressel and Lewis B. Mayhew, General Education Exploration in Evaluation (Washington, D.C.: American Council on Education, 1954), p. 19.

³⁷ William S. Elsbree, and Others, Elementary School Administration and Supervision (New York : American Book Company, 1967), pp. 176-177.

1. จะต้องครอบคลุมองค์ประกอบของการเรียนการสอน
2. จะต้องมีส่วนร่วมมือกันในการทำงาน
3. จะต้องมีเกณฑ์ที่เที่ยงตรง แน่นอน และเชื่อถือได้
4. จะต้องมีการพิจารณาสืบสวนอย่างถูกต้อง
5. จะต้องมีการกระทำต่อเนื่องกันไปเป็นระยะ
6. จะต้องกำหนดหน้าที่ไว้อย่างชัดเจน

จากแนวความคิด เรื่องวัตถุประสงค์ของการประเมินผลและหลักการประเมินผลของนักการศึกษาตามที่ได้อธิบายมาแล้วข้างต้น หน้าที่ของเจ้าหน้าที่วัดผลการศึกษาในโรงเรียนพอสรุปได้ดังนี้

1. ต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวข้องกับ การวัดและประเมินผลการศึกษา พอที่จะแนะนำให้ความรู้แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนในโรงเรียนได้
2. นำเอานโยบายเกี่ยวกับเรื่อง การวัดและการประเมินผลการศึกษาของกลุ่มโรงเรียน มาปฏิบัติในโรงเรียน
3. จัดทำแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่ใช้สำหรับการวัดและการประเมินผลการศึกษา
4. ประสานงานกับครู อาจารย์ในเรื่องการเก็บคะแนนระหว่างภาคและการสอบปลายภาคของโรงเรียน
5. ดูแลความเรียบร้อยในเรื่องการวัดและการประเมินผลการเรียนของนักเรียน
6. เก็บรักษา และพัฒนาแบบทดสอบในหมวดวิชาต่าง ๆ
7. จัดหาวัสดุครุภัณฑ์ที่ใช้ในการวัดและประเมินผล
8. ประเมินผลและพัฒนางานประเมินผลการเรียนในโรงเรียน

เจ้าหน้าที่ห้องสมุด เจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์ เป็นบุคลากรฝ่ายบริการและส่งเสริมให้การใช้หลักสูตร สัมฤทธิผลดียิ่งขึ้น

หน้าที่ของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดหรือบรรณารักษ์มีดังนี้³⁸

1. จัดและดำเนินการห้องสมุดโรงเรียน
2. จัดหาหนังสือและอุปกรณ์โสตทัศนศึกษาที่จะเป็นประโยชน์แก่การศึกษาของนักเรียน
3. ควบคุมดูแลการใช้ห้องสมุดให้เกิดประโยชน์แก่ครู อาจารย์ และนักเรียนมากที่สุด
4. จัดแยกหนังสือออกเป็นประเภท เป็นหมวดหมู่ และจัดลงทะเบียนเพื่อสะดวกแก่การใช้ และการสำรวจรักษา
5. ซ่อมแซมหนังสือให้มีสภาพคืออยู่เสมอ และจัดให้พร้อมที่ครูอาจารย์และนักเรียนจะยืมได้
6. จัดทำรายการหนังสือที่จำเป็นและเหมาะสมแก่โรงเรียนระดับที่เปิดสอน
7. จัดนิทรรศการเพื่อให้ครูอาจารย์และนักเรียนได้รู้จักหนังสือ
8. จัดอบรมและแนะนำนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ห้องสมุด

ดังนั้น จะเห็นงานของเจ้าหน้าที่ห้องสมุดเป็นงานที่จะส่งเสริมให้การสอนบรรลุเป้าหมายของหลักสูตรโดยการบริหารในด้านตำราฯ แบบเรียน โสตทัศนอุปกรณ์ และคัดเลือกแบบเรียนประกอบตลอดจนเครื่องอำนวยความสะดวกในการให้นักเรียนได้ศึกษาและค้นคว้าด้วยตนเอง ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดระบบการศึกษาแบบหน่วยกิต ที่เน้นการศึกษาค้นคว้าอย่างเสรีด้วยตนเอง

สาเหตุของการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

กาลเวลาผ่านไปสภาพแวดล้อมที่สำคัญและมีผลต่อชีวิตมนุษย์³⁹ เช่น สภาพแวดล้อมทาง

³⁸ ภิญโญ สารท เรื่องเดิม, หน้า 463 - 464.

³⁹ คณะกรรมการวางแผนพื้นฐานเพื่อปฏิรูปการศึกษา, การปฏิรูปการศึกษา : การศึกษาเพื่อชีวิตและสังคม (กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์วัฒนาพานิช, 2518), หน้า 22.

ธรรมชาติ สภาพแวดล้อมทางประชากร สภาพแวดล้อมทางสังคม สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ
 สภาพแวดล้อมทางการเมือง สภาพแวดล้อมทางศาสนาและวัฒนธรรม และสภาพของสื่อมวลชน
 เพื่อการศึกษาต้องเปลี่ยนแปลง การจัดการศึกษาเพื่อให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต้องเปลี่ยนแปลงตามไป
 ค่าย ดังนั้นหลักสูตรซึ่งเป็นแม่บทหรือโครงการในการจัดการศึกษาจำเป็นต้องเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้ง
 ขอบบ่งชี้ของหลักสูตรที่มีอยู่ดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 1 การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรจึงเป็น
 เรื่องที่หลีกเลี่ยงไม่ได้

หลักการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การปรับปรุงหลักสูตรที่ดีและรอบคอบ จำเป็นต้องอาศัยหลักการ เป็นข้อคิดและแนวทางใน
 การปฏิบัติ ไทรมาร์ และฮอน (Frymier and Hawn) ได้กล่าวถึงหลักการ
 ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่ผู้สร้างหลักสูตรควรคำนึงถึงไว้ดังนี้คือ⁴⁰

1. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เป็นกระบวนการ เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของครู
2. ในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรให้ครู เข้ามีส่วนร่วมด้วย
3. ในการปรับปรุงหลักสูตรควรจัดให้มีการสื่อสารอย่างคล่องตัว (Free Flow of Communication)
4. การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรมีการประสานงานกันอย่างกว้างขวาง
5. ควรให้บุคคลต่างอาชีพ (Lay Person) ได้เข้ามีส่วนร่วมในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรด้วย

40

Jack R. Frymier and Horce Hawn, Curriculum

Improvement for Better School (Ohio : Closler A. Jones, 1970),

6. การนำหลักสูตรที่ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงไปทดลองใช้เป็นสิ่งจำเป็นมาก
7. ผู้บริหารโรงเรียนมีหน้าที่ในการจัดเวลาและทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อช่วยในการทดลองหรือปรับปรุงเปลี่ยนแปลง

เราจะพบว่า การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 ขาดการคำนึงถึงหลักการในการให้ครูและบุคคลต่างอาชีพเข้ามีส่วนร่วม ขาดการประสานงานอย่างกว้างขวางกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการใช้หลักสูตร และหลักสูตรปรับปรุงเปลี่ยนแปลงแล้วไม่ได้ทดลองใช้ก่อนประกาศใช้

ขบวนการในการปรับปรุงหลักสูตร

ขบวนการในการปรับปรุงหลักสูตร เป็นกิจกรรมที่สัมพันธ์และต่อเนื่องกันเป็นวัฏจักรดัง⁴¹

1. การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตร การจัดการศึกษาแต่ละระดับมีความมุ่งหมายต่างกัน ดังนั้นหลักสูตรแต่ละระดับจึงต้องมีความมุ่งหมายที่แสดงถึงเอกลักษณ์ของหลักสูตรในตัวของมันเอง แต่อย่างไรก็ตาม ความมุ่งหมายของหลักสูตรแต่ละระดับควรสอดคล้องและส่งเสริมความมุ่งหมายทางการศึกษาระดับชาติ
2. การเลือกการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การเลือกการจัดเนื้อหาวิชาในชั้นที่สองนี้ ต้องให้สอดคล้องและส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุถึงความมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในข้อหนึ่ง
3. การนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึงการที่ผู้บริหารโรงเรียนและครูนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในโรงเรียน โดยการจัดประสบการณ์ต่าง ๆ ในข้อ 2
4. การประเมินผลหลักสูตร หมายถึงรวมถึงการประเมินผลการเรียนของนักเรียน และการประเมินผลตัวหลักสูตรเองด้วย โดยการประเมิน

⁴¹ สุมิตร คุณานุกร เรื่อง เกิมน หน้า 5 - 9.

ตั้งแต่ความมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือก การจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การนำหลักสูตรไปใช้และประเมินผลโครงการประเมินผลด้วย

5. การปรับปรุงหลักสูตร โดยเริ่มตั้งแต่กำหนดความมุ่งหมาย การเลือกและการจัดเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับความมุ่งหมาย การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหาข้อบกพร่องของขบวนการนี้ แล้วจึงนำผลที่ได้ไป พิจารณาปรับปรุงหลักสูตร

การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 ถ้าพิจารณาในแง่ของขบวนการพัฒนาหลักสูตรหรือขบวนการปรับปรุงหลักสูตรแล้ว การปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร ไม่ได้เป็นไปตามขั้นตอนของขบวนการพัฒนาหลักสูตร เพราะก่อนการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรควรประเมินผลหลักสูตรเสียก่อน โดยเริ่มตั้งแต่ประเมินผลความมุ่งหมาย การจัดและการเลือกเนื้อหาวิชา และประเมินผลการนำไปใช้ จึงพบว่าหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย 2518 มีจุดมุ่งหมายและวิธีประเมินผลการเรียน โครงสร้างเปลี่ยนไปจากหลักสูตรเดิม แต่เนื้อหาของหลักสูตรไม่ได้เปลี่ยนเพียงแต่นำมาตัดต่อและเพิ่มรายวิชาขึ้นบ้างเท่านั้น

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เท่าที่นิยมใช้กันอยู่ ประมาณได้ 5 วิธี ดังต่อไปนี้⁴²

1. การเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร (The Administrative Approach)
2. การเปลี่ยนแปลงจากเบื้องล่างสู่เบื้องบน (The GrassRoots Approach)
3. การเปลี่ยนแปลงโดยวิธีสาธิต (The Demonstration Approach)
4. การเปลี่ยนแปลงอย่างมีระบบระเบียบ (Systematic Approach)
5. การใช้การวิจัยเชิงปฏิบัติ (Action Research)

⁴² เรื่องเดียวกัน, หน้า 222 - 240.

วิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรในแต่ละแบบย่อมมีข้อดีและข้อเสียอยู่ในตัวเองมากบ้าง น้อยบ้าง รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในแต่ละวิธีย่อมมีความเหมาะสมต่างกัน ในเรื่องของการ นำหลักสูตรไปใช้ เช่น ในระดับชาติ ระดับท้องถิ่น หรือในระดับโรงเรียน นักวิชาการด้าน หลักสูตรย่อมทราบดีว่าวิธีไหนใช้กับสถานการณ์เช่นไร ดังนั้นวิธีการเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประโยค มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 ถ้าพิจารณาแล้วจะพบว่าใช้วิธีเปลี่ยนแปลงจากระดับผู้บริหาร เนื่องจากต้องการความรวดเร็วในการดำเนินงานและขอบเขตของการเปลี่ยนแปลงจึงอยู่ในวงกว้าง

ความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร พ.ศ.2503

ความเคลื่อนไหวในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร เริ่มต้นจากกระทรวงศึกษาธิการ ได้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาหลักสูตร⁴³ จึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรขึ้นในปี พ.ศ.2518 โดยให้ทำหน้าที่ปรับปรุงหลักสูตรทุกระดับ และคณะกรรมการดำเนินการปรับปรุงหลักสูตรชุดนี้ได้แต่งตั้งคณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรขึ้นเมื่อ วันที่ 15 มิถุนายน พ.ศ.2515 เพื่อวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ทั้งหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นและตอน ปลาย และคณะอนุกรรมการชุดนี้ได้รายงานสรุปผลการวิเคราะห์หลักสูตรในเดือนพฤษภาคม 2515 ผลที่ได้จากการวิเคราะห์ได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ ต่อมาคณะกรรมการดำเนินงานปรับปรุงหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย คณะอนุกรรมการพิจารณาระเบียบการวัดผลมัธยมศึกษา ตอนปลาย และคณะบรรณาธิการจัดพิมพ์วัสดุหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย คณะอนุกรรมการทั้ง 3 คณะได้ร่วมกันร่างหลักสูตร และระเบียบประเมินผลการเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 โดยอาศัยข้อมูลจากการวิจัย การสอบถามความคิดเห็นของนักการศึกษา และประชาชนต่างอาชีพ

⁴³ กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เล่มที่ 2 (กรุงเทพฯ : แผนกช่างพิมพ์ โรงเรียนสารพิทักษ์พระนคร, 2518), คำนำ.

มาประกอบการพิจารณา คณะอนุกรรมการทั้ง 3 คณะได้เสนอผลงานนี้ต่อกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้เป็นหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 กำหนดให้ใช้ตั้งแต่ต้นปีการศึกษา 2518

ลักษณะโครงสร้างโดยทั่วไปของหลักสูตรมีดังนี้⁴⁴

1. ความมุ่งหมาย การศึกษาระดับนี้มีความมุ่งหมายที่จะฝึกฝนอบรมเยาวชนไทย ให้มีความรู้ ทักษะ เจตมคติ และวินัยธรรมอันจำเป็นต่อการประกอบอาชีพ การศึกษาหาความรู้เพิ่มเติม และการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตย ลักษณะของหลักสูตรที่จัดไว้นี้ มีความยืดหยุ่นพอเพียงที่จะให้นักเรียนเลือกเรียนตามความสามารถ ความถนัด และความสนใจของตน
2. เนื้อหาวิชา ไม่แยกเป็นสายสามัญและสายอาชีพ รวมทั้งไม่มีการแยกเป็น แผนกวิทยาศาสตร์ แผนกศิลป์ และแผนกทั่วไป แต่จัดให้เรียนเป็นโปรแกรม ซึ่งเน้นหนักในแต่ละหมวดวิชา ในแต่ละโปรแกรมมีวิชาบังคับทุกคนต้องเรียน และมีวิชาให้เลือกเรียนตามความถนัด และความสนใจอีกส่วนหนึ่ง
3. ภาคเรียน ใช้ระบบปีละ 2 ภาค โรงเรียนอาจเปิดภาคฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควร ระบบการเรียนใช้ระบบหน่วยกิตแทนระบบชั้นเรียน ซึ่งแต่เดิมใช้ระบบปีละ 3 ภาค
4. การวัดผล ใช้วิธีวัดผลครบเรียนแต่ละรายวิชา และให้โรงเรียนวัดผลเองโดยความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน ซึ่งแต่เดิมนั้นกระทรวงเป็นผู้จัดสอบรวมและใช้ข้อสอบกลางทั่วประเทศ

องค์ประกอบของหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518

หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 เมื่อแยกพิจารณาในแต่ละองค์ประกอบมีดังต่อไปนี้

⁴⁴ กระทรวงศึกษาธิการ, คู่มือหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 : เอกสารเล่มที่ 1 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรมยุทธศึกษาทหารบก, 2518), หน้าคำนำ-6.

1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร หลักสูตรมีจุดมุ่งหมายดังต่อไปนี้⁴⁵

- 1.1 เพื่อให้เป็นพลเมืองที่ดี มีศีลธรรม รู้จักสิทธิหน้าที่ รู้จักแก้ปัญหาด้วยสันติวิธี ตลอดจนมีทักษะในการสร้างสรรค์ความเป็นธรรมในสังคมประชาธิปไตย
- 1.2 เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ มีระเบียบวินัย มีวินัยตนเอง มีน้ำใจเป็นนักกีฬา ตลอดจนมีความรับผิดชอบต่อตนเอง ครอบครัว และสังคม
- 1.3 เพื่อให้เห็นคุณค่าและธำรงรักษาไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และวัฒนธรรมไทย
- 1.4 เพื่อให้มีความรู้และทักษะเป็นพื้นฐานเพียงพอแก่การดำเนินชีวิต การประกอบอาชีพ การฝึกงาน หรือการศึกษาเพิ่มเติม ทั้งนี้ให้คำนึงว่าการใช้ภาษาไทยอย่างถูกต้อง และการมีพื้นฐานทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพียงพอเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ
- 1.5 เพื่อให้รู้วิธีเรียนรู้ มีนิสัยการใฝ่หาความรู้ และทักษะอยู่เสมอ
- 1.6 เพื่อให้รู้จักคิด รู้จักทำ รู้จักตัดสินใจได้อย่างถูกต้องมีเหตุผล รู้จักใช้เวลาให้เป็นประโยชน์ และให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
- 1.7 เพื่อให้เข้าใจปัญหาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศปัจจุบัน
- 1.8 เพื่อให้มีเจตคติที่ดีต่อสมาชิกทุกคน และให้มีประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ มีความซื่อสัตย์ อุดมทุน รู้จักประหยัดในการบริโภค การสงวนและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติ
- 1.9 เพื่อให้มีสุขภาพสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ ตลอดจนให้รู้จักช่วยรักษาและส่งเสริมการสาธารณสุขของชุมชน

สำหรับจุดมุ่งหมายของแต่ละหมวดวิชาดูได้จากหนังสือหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ของกระทรวงศึกษาธิการ เล่มที่ 2, 3, 4, 5 และ 6

⁴⁵ กระทรวงศึกษาธิการ, เรื่องเดิม, หน้า 3 - 4.

2. การจัดเนื้อหาวิชาและเวลาเรียน การสร้างหลักสูตรนี้ขึ้นก็เพื่อให้สนองความต้องการของแต่ละบุคคลให้มากที่สุด โดยให้สอดคล้องในค่านิยมที่นักเรียนจะไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ในเรื่องของการอาชีพต่าง ๆ ดังนั้นการจัดเนื้อหาวิชาและเวลาเรียนจึงจัดดังต่อไปนี้

การจัดเนื้อหาวิชา โดยแบ่งเป็นวิชาบังคับและวิชาเลือก⁴⁶

ผู้ที่เรียนจบหลักสูตร จะต้องเรียนวิชาต่าง ๆ ตามที่กำหนดอย่างน้อย 100 หน่วยกิต ในจำนวนนี้ให้เรียนวิชาบังคับ 34 หน่วยกิต ดังนี้

วิชาภาษาไทย	12 หน่วยกิต
วิชาสังคมศึกษา	12 หน่วยกิต
วิชาวิทยาศาสตร์	6 หน่วยกิต
วิชาพลานามัย	4 หน่วยกิต

สำหรับวิชาวิทยาศาสตร์ที่ต้องเรียน 6 หน่วยกิตนั้น ให้ยกเว้นผู้ที่เลือกเรียนวิชาวิทยาศาสตร์ประยุกต์วิชาใดวิชาหนึ่งในหมวดวิชาชีพแล้ว

นอกจากนี้ให้เลือกเรียนวิชาในหมวดต่าง ๆ ต่อไปนี้ เพิ่มขึ้นเพื่อให้ครบ 100 หน่วยกิต

หมวดวิชาภาษาไทย	ไม่เกิน	16 หน่วยกิต
หมวดวิชาสังคมศึกษา	ไม่เกิน	16 หน่วยกิต
หมวดวิชาพลานามัย	ไม่เกิน	12 หน่วยกิต
หมวดวิชาวิทยาศาสตร์	ไม่เกิน	44 หน่วยกิต
หมวดวิชาคณิตศาสตร์	ไม่เกิน	24 หน่วยกิต

⁴⁶กระทรวงศึกษาธิการ, หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 เล่มที่ 3 (กรุงเทพฯ : แผนกพิมพ์ โรงเรียนสารพัดช่าง พระนคร, 2518), หน้า 2 - 3.

หมวดวิชาภาษาอังกฤษ	ไม่เกิน	40 หน่วยกิต
หมวดวิชาศิลปศึกษา	ไม่เกิน	12 หน่วยกิต
หมวดวิชาชีพ	ไม่เกิน	72 หน่วยกิต
หมวดวิชาภาษาต่างประเทศที่ 2	ไม่เกิน	16 หน่วยกิต
หมวดกิจกรรมพิเศษ	ไม่เกิน	4 หน่วยกิต
หมวดวิชาอื่น ๆ	ไม่เกิน	8 หน่วยกิต

เวลาเรียน เนื่องจากเนื้อหาวิชาที่จัดให้เรียนมีทั้งวิชาภาคทฤษฎี และวิชาภาคปฏิบัติ จึงได้กำหนดเวลาเรียนไว้ดังนี้

วิชาภาคทฤษฎี วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียน 1 คาบ ต่อสัปดาห์เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลาเรียนรวมกัน 18 คาบ (คาบละ 50 นาที)

วิชาภาคปฏิบัติ วิชาที่มีค่า 1 หน่วยกิต หมายถึงวิชาที่ใช้เวลาเรียนและฝึกปฏิบัติ 2 - 3 คาบต่อสัปดาห์ เป็นเวลา 1 ภาคเรียน หรือใช้เวลาเรียนรวมกัน 36 - 54 คาบ

สำหรับภาคฤดูร้อนซึ่งมีเวลาเรียน 6 สัปดาห์ เวลาเรียนของวิชาที่เปิดสอนในภาคฤดูร้อนต้องเป็น 3 เท่าของภาคปกติ

ปัญหาของเนื้อหาวิชาและเวลาเรียน เนื่องจากหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ. 2518 ส่วนใหญ่ยังใช้เนื้อหาวิชาตามหลักสูตรเก่า มีเพียงบางรายวิชาหรือบางหมวดวิชาที่เป็นเนื้อหาวิชาใหม่เพิ่มขึ้นมา ปัญหาของเนื้อหาวิชาและเวลาเรียน สุรัสวดี ศิลปอนันต์ และคณะ ได้ทำการวิจัยเรื่องปัญหาการศึกษาของจังหวัดและเขตพบว่า "หลักสูตรมีเนื้อหามากเกินไป ยากแก่การที่จะเรียนให้จบได้ในเวลาที่กำหนด โดยส่วนรวมแล้ว เป็นปัญหาพอสมควร"⁴⁷ ส่วน

⁴⁷ สุรัสวดี ศิลปอนันต์ และคณะ, รายงานการวิจัยปัญหาการศึกษาของจังหวัดและเขต เอกสารการวิจัย กองแผนงาน สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2518, หน้า 27.

เรื่องความซ้ำซ้อนของเนื้อหา นั้น คณะกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา 2503 ผลการวิเคราะห์พบว่า "เนื้อหาบางวิชามีรายการสอนซ้ำกับวิชาอื่น เช่น ภูมิศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มีบางหัวข้อที่ซ้ำกัน....."⁴⁸

3. การนำหลักสูตรไปใช้ ในการนำหลักสูตรไปใช้นี้กระทรวงศึกษาธิการได้เน้นความต้องการ 2 เรื่องด้วยกัน คือ

3.1 ให้โรงเรียนในกลุ่มช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และวางมาตรการเพื่อส่งเสริมมาตรฐานการศึกษา ทั้งในด้านหลักสูตร การสอน การเรียน การประเมินผล และการแนะแนว

3.2 การกำหนดจุดประสงค์ในการสอน การกำหนดจุดประสงค์ในการสอนไม่ว่าจะสอนเนื้อหาวิชาในหมวดวิชาใดก็ตาม ครูต้องกำหนดเป็นจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพราะจุดประสงค์ชนิดนี้เป็นข้อความที่ชัดเจน ทุกคนเข้าใจตรงกัน การแปลความหมายไม่ขัดแย้งกัน ในการสอนถ้าครูขาดการกำหนดจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม จะก่อให้เกิดผลเสียโดยสรุป ดังนี้⁴⁹

1. ไม่สามารถประเมินผลโครงการหรือวิชาที่เรียนได้ว่าสัมฤทธิ์ผลเพียงใด
2. จะไม่สามารถเลือกวัสดุอุปกรณ์การสอน ตำราเรียน ตลอดจนวิธีสอนได้
3. ไม่สามารถวัดได้ว่า นักเรียนที่เรียนจบบทเรียนแล้ว มีความรู้ความสามารถเพียงใด มีข้อบกพร่องอะไรบางอย่างที่ต้องแก้ไข
4. ไม่สามารถเลือกข้อทดสอบได้ถูกต้องและเหมาะสม
5. นักเรียนจะไม่สามารถทดสอบได้ถูกต้องและเหมาะสมระหว่างที่เรียน จึงไม่มีส่วนในการเรียนเต็มที่

⁴⁸ คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา เรื่องเดิม, หน้า 4.

⁴⁹ กรมวิชาการ, คู่มือประเมินผลการเรียนตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 (กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภา ลาดพร้าว, 2518), หน้า 2.

ดังนั้นการสอนตามหลักสูตรประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 ไม่ว่าจะครู อาจารย์ จะสอนอยู่ในหมวดวิชาใดก็ตาม เช่น หมวดวิชาภาษาไทย หมวดวิชาพลานามัย หมวดวิชาศิลปศึกษา ฯลฯ ในการเตรียมการสอนจะต้องกำหนดจุดประสงค์ในการสอนเป็น จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม ครู อาจารย์ ก็จะทราบว่า ในการสอนแต่ละครั้งนั้นจะใช้วิธีสอน วิธีใด มีกิจกรรมอะไรบ้าง ใช้อุปกรณ์ชนิดไหน จะวัดผลอย่างไร การเรียนการสอนจึงดำเนิน ไปอย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาการใช้หลักสูตรของครูจะเกิดขึ้นได้ยาก

ปัญหาการใช้หลักสูตรที่สืบเนื่องมานานก่อนการประกาศใช้หลักสูตรประโยคมัธยมศึกษา ตอนปลาย พ.ศ.2518 จากผลการสำรวจ วิเคราะห์ วิจัย จากบุคคลและหน่วยงานพอจะ ประมวลสรุปได้ดังนี้ สุรัฐ ศิลปอนันต์ และคณะ⁵⁰ มาลินี ศุขปรีย์⁵¹ คณะอนุกรรมการ วิเคราะห์หลักสูตรมัธยมศึกษา พ.ศ.2503⁵² และจากกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ⁵³ ได้ความว่า

1. วิชาคุณศลากร
2. วิชาสถานที่เรียน เช่น โรงฝึกงาน ห้องฝึกทักษะ ห้องปฏิบัติการ สนามกีฬา
3. วิชาอุปกรณ์ เครื่องมือ ประกอบการสอน
4. ห้องสมุดและหนังสือสำหรับคนควรมีไม่เพียงพอ

⁵⁰ สุรัฐ ศิลปอนันต์ เรื่องเดิม, หน้า 42 - 46.

⁵¹ มาลินี ศุขปรีย์, "การศึกษาเปรียบเทียบงานนิเทศห้องสมุดโรงเรียนของกรม ต่าง ๆ ในกระทรวงศึกษาธิการ", วารสารบัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (หน่วยพิมพ์และจำหน่ายศาสนพันธ, 2518), หน้า 613.

⁵² คณะอนุกรรมการวิเคราะห์หลักสูตรมัธยม พ.ศ.2503. เรื่องเดิม, หน้า 15, 16.

⁵³ กองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ, สรุปผลการสำรวจปัญหาครั้งที่ 1 โครงการ ติดตามผลการใช้หลักสูตรชั้น ม.ศ.ปลาย พ.ศ.2518, (เอกสารอัครสานา), หน้า 6.

5. โรงเรียนยังไม่มีบริการแนะแนวที่สามารถให้บริการได้เป็นอย่างดี

6. ครูขาดทักษะในการสร้างแบบทดสอบและวินิจฉัยผลในการทดสอบ

เมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาละเอียดลงไปถึงรายหมวดวิชา ปรากฏว่า ปัญหาการใช้หลักสูตร ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 ในหมวดวิชาต่าง ๆ ซึ่งกองวิจัยการศึกษา กรม วิชาการ ได้สำรวจปัญหาครั้งที่ 1 โครงการติดตามผลการใช้หลักสูตรมัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518⁵⁴ ระหว่างวันที่ 14 - 22 กันยายน 2518 โดยสำรวจจากโรงเรียนที่เปิด สอนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในส่วนภูมิภาค จำนวน 54 โรงเรียน โดยผู้วิจัยจะนำเสนอโดย สรุปลักษณะและครอบคลุมเฉพาะในหมวดวิชาที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย รวมทั้งจะได้ผนวกผล การวิจัยที่มีบุคคลอื่นได้ทำไว้ในบางหมวดวิชา จะได้อ้างอิงให้เห็นเด่นชัดต่างหาก ซึ่งจะได้ นำเสนอแต่ละหมวดวิชาดังต่อไปนี้

1. ปัญหาในหมวดวิชาภาษาไทย

- 1.1 ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาเลือก
- 1.2 แบบเรียนและหนังสือประกอบการเรียนมีน้อยและหาซื้อยาก
- 1.3 บางรายวิชามีเนื้อหาเกินไป
- 1.4 ไม่มีประมวลการสอน
- 1.5 วิชาหลักภาษาเนื้อหาวิชายากและมากเกินไป⁵⁵

2. ปัญหาในหมวดวิชาสังคมศึกษา

- 2.1 ขาดครูที่มีความรู้ความสามารถในการสอนวิชาเลือกเสรี
- 2.2 เนื้อหาบางรายวิชามากเกินไป

⁵⁴ เรืองเกียรติ, หน้า 1 - 4.

⁵⁵ พรสวรรค์ วงศ์วิไลทอง, "ปัญหาการเรียนภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในกรุงเทพมหานคร", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรุศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2515. หน้า 50..

- 2.3 ขาดแบบเรียนวิชาเลือกที่เปิดใหม่ เช่น ประชากรศึกษา ลัทธิการเมือง ฯลฯ
- 2.4 ขาดอุปกรณ์การสอน
- 2.5 ครูขาดประสบการณ์ในการสร้างและการใช้อุปกรณ์⁵⁶
3. ปัญหาในหมวดวิชาพลานามัย
 - 3.1 ขาดสนามและอุปกรณ์ในการฝึก
 - 3.2 ขาดครูสอนวิชาเลือกเสรี
 - 3.3 แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบมีน้อย
4. ปัญหาในหมวดวิชาวิทยาศาสตร์
 - 4.1 เนื้อหาวิชาบางรายวิชามากเกินไป
 - 4.2 ครูไม่พอที่จะเปิดสอนวิชาเลือกตามความสนใจของนักเรียน
 - 4.3 ขาดเครื่องมือและอุปกรณ์การสอน
 - 4.4 ครูส่วนมากใช้การอธิบาย การทดลองมีน้อยเนื่องจากขาดแคลนอุปกรณ์⁵⁷
5. ปัญหาในหมวดวิชาคณิตศาสตร์
 - 5.1 ขาดครูคณิตศาสตร์แผนใหม่
 - 5.2 บางรายวิชาเนื้อหามากเกินไป
6. ปัญหาในหมวดวิชาภาษาอังกฤษ
 - 6.1 แบบเรียนและหนังสืออ่านประกอบหายาก
 - 6.2 บางรายวิชาเนื้อหามากเกินไป
 - 6.3 ขาดครูที่จะเปิดสอนวิชาเลือก

⁵⁶ ภาณี แสงกิจ, "แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย", วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2510, หน้า ค.

⁵⁷ ไพฑูรย์ อัญชันภาติ, "ปัญหาการเรียนวิทยาศาสตร์ของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย แผนกวิทยาศาสตร์ โรงเรียนสัตหีบ ปีการศึกษา 2514", วิทยานิพนธ์ปริญญาตรี, คณะครุศาสตร์, 2514.

6.4 ซากคู่มือครูและประมวลการสอน

6.5 หนังสืออ่านประกอบมากเกินไป

7. ปัญหาในหมวดวิชาศิลปศึกษา

7.1 ซากห้องปฏิบัติการทางศิลปศึกษา

7.2 ซากหนังสือประกอบการเรียนการสอน

7.3 ซากครูศิลปศึกษา

4. การประเมินผลหลักสูตร ซึ่งพิจารณาในแง่การประเมินผลการเรียน หลักสูตร
 ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พ.ศ.2518 มีหลักการและวิธีการประเมินผลการเรียนที่ควร
 ทราบดังต่อไปนี้⁵⁸

4.1 หลักการประเมินผลการเรียน

4.1.1 ให้โรงเรียนมีหน้าที่ประเมินผลการเรียนด้วยความเห็นชอบ
 ของกลุ่มโรงเรียน

4.1.2 ให้ประเมินผลเป็นรายวิชา โดยคิดเป็นจำนวนหน่วยกิต

4.1.3 ให้ประเมินผลการเรียน จากการวัดผลทั้งระหว่างภาคเรียน
 และปลายภาคเรียนในแต่ละรายวิชา

4.2 วิธีประเมินผลการเรียนให้ถือปฏิบัติดังต่อไปนี้

4.2.1 ระหว่างภาคเรียนให้วัดผลหรือประเมินผลจากการทดสอบทั้ง
 ภาคความรู้และภาคปฏิบัติ จากงานที่มอบหมายให้นักเรียนทำ
 และจากพัฒนาการในค่านเจตนคติ ความสนใจ ฯลฯ

⁵⁸ระเบียบกระทรวงศึกษาธิการ ว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร
 ประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518.

- 4.2.2 ปลายภาคเรียนให้วัดหรือประเมินผลจากการทดสอบภาคความรู้ หรือทั้งภาคความรู้และภาคทฤษฎี ทั้งนี้ครอบคลุมจุดประสงค์เชิง พฤติกรรมและเนื้อหาของหลักสูตรรายวิชานั้น
- 4.2.3 แต่ละรายวิชาให้ประเมินผลจากคะแนนหรือระดับคะแนนในข้อ 4.1 และ 4.2 อัตราส่วนของคะแนนหรือระดับคะแนนระหว่าง ภาคเรียน และปลายภาคเรียน ให้เป็นตามลักษณะของรายวิชา และ ให้อยู่ในดุลยพินิจของกลุ่มโรงเรียน และกลุ่มโรงเรียนจะต้อง กำหนดอัตราส่วนไว้เป็นมาตราส่วน
- 4.2.4 การให้ระดับคะแนนแต่ละรายวิชากำหนดให้เป็นตัวเลขดังต่อไปนี้
- 4 หมายถึง ผลการเรียนดีมาก
 - 3 หมายถึง ผลการเรียนดี
 - 2 หมายถึง ผลการเรียนพอใช้
 - 1 หมายถึง ผลการเรียนอ่อน
 - 0 หมายถึง ผลการเรียนอ่อนมาก

เราจะพบว่า การประเมินผลการเรียนเปลี่ยนไปจากเดิม ซึ่งใช้วิธีวัดผลปลายปี โดย ใช้ข้อสอบกลางของกระทรวงศึกษาธิการ การได้หรือตกอาศัยเกณฑ์ร้อยละ 50 และกระทรวงศึกษา ธิการ เป็นผู้อนุมัติผลการเรียน ในปัจจุบันเปลี่ยนเป็นให้โรงเรียนเป็นผู้อนุมัติผลการเรียน ด้วย ความเห็นชอบของกลุ่มโรงเรียน

หน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน หน้าที่ของกลุ่มโรงเรียนโดยสรุปมีดังต่อไปนี้⁵⁹

⁵⁹ แนวปฏิบัติในการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียน เพื่อวางมาตรฐานการส่งเสริม คุณภาพและควบคุมมาตรฐานการศึกษา, มิถุนายน 2518, หน้า 1 - 2.

1. ร่วมกันจัดโครงการปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอน ตลอดจนประเมินผล การเรียนของโรงเรียนในกลุ่ม ให้เป็นไปตามความมุ่งหมายของกลุ่ม และให้สอดคล้องกับ นโยบายการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

2. ให้ความเห็นชอบในหลักการและวิธีการประเมินผลการเรียนของโรงเรียนที่ เป็นสมาชิกของกลุ่มดังนี้ :

2.1 วิธีประเมินผลการเรียน เช่น การใช้ข้อสอบข้อเขียน การสังเกต การตรวจผลงาน

2.2 กำหนดอัตราส่วนของคะแนนระหว่างภาคเรียน และปลายภาคเรียน ตามลักษณะรายวิชา

2.3 พิจารณาใช้ข้อสอบมาตรฐานเพื่อตรวจสอบผลการเรียนการสอน ตลอดจน ความสนใจของนักเรียนเป็นครั้งคราว

เมื่อโรงเรียนได้ปฏิบัติตามวิธีการที่กลุ่มโรงเรียนกำหนดแล้ว ให้ถือว่าโรงเรียนได้รับความเห็นชอบในผลการเรียนจากกลุ่มโรงเรียน และโรงเรียนตัดสินและอนุมัติผลการเรียนได้

3. แนะนำหนังสือที่จะใช้เป็นแบบเรียนและหนังสือเรียนต่าง ๆ ตามรายวิชาให้ โรงเรียนในกลุ่ม

4. ส่งเสริมบริการแนะแนวทางการศึกษา และอาชีพของโรงเรียนภายในกลุ่ม

5. จัดประชุม อบรม สัมมนา ครู อาจารย์ เพื่อแก้ปัญหาและส่งเสริมการปฏิบัติงานทาง ด้านวิชาการของโรงเรียนภายในกลุ่ม

6. จัดดำเนินการได้แก่ ขอร้องหรือขอความร่วมมือสมาชิกในกลุ่มให้เอื้อเพื่อ โรงเรียนภายในกลุ่มที่ต้องการความช่วยเหลือในค่านต่าง ๆ เช่น การใช้โรงฝึกงาน ห้องสมุด อุปกรณ์การสอน การเรียน ตลอดจนการแลกเปลี่ยนครู

7. ให้มีการประสานงาน เพื่อส่งเสริมกิจกรรมและชุมนุมต่าง ๆ ของโรงเรียนภายในกลุ่ม เช่น แข่งขันกีฬา กรีฑา การจัดนิทรรศการทางการศึกษา และการประกวดกิจกรรมต่างๆ

8. ติดตามผลความเคลื่อนไหวของกลุ่มโรงเรียนอื่น ๆ เพื่อจะได้นำข้อคิดจากกลุ่มต่าง ๆ มาปรับปรุงการดำเนินงานของกลุ่ม

9. รายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มโรงเรียนต่อกระทรวงศึกษาธิการ

จากการพิจารณาอำนาจและหน้าที่ของกลุ่มโรงเรียน ก็พอจะทราบเจตนาของกระทรวงศึกษาธิการได้ว่า กระทรวงศึกษาธิการได้เริ่มตระหนักถึงเรื่องการกระจายอำนาจทางการศึกษาไปให้ท้องถิ่น โดยกระจายอำนาจไปให้กลุ่มโรงเรียน และให้โรงเรียนในที่สุด

สรุป

หลักสูตรหมายถึงโครงการสำหรับจัดประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียน ทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน เพื่อให้ผู้เรียนพัฒนาไปตามจุดหมายของการให้การศึกษา หลักสูตรจึงเปรียบเสมือนหัวใจของการศึกษา องค์ประกอบของหลักสูตรที่สำคัญมี 4 องค์ประกอบด้วยกันคือ จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาวิชาและเวลาเรียน การนำหลักสูตรไปใช้ และการประเมินผลหลักสูตร หลักสูตรที่ค้ำต้องมึลักษณะที่สำคัญ 2 ประการด้วยกันคือ ประการแรกหลักสูตรจะต้องมีความสมบูรณ์อยู่ในตัวเอง ประการที่สองหลักสูตรจะต้องเอื้อต่อการนำไปใช้ การนำหลักสูตรไปใช้จึงเป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่งของหลักสูตร เพราะถึงแม้ว่าหลักสูตรจะมีความสมบูรณ์หรือดีเกินในตัวเองเพียงใดก็ตาม หลักสูตรก็จะไม่แตกต่างไปจากเอกสารหรือหนังสือเป็นรูปเล่มที่เก็บรักษาไว้ จะมีผลคืออยู่บ้างก็ในแง่การ เป็นเครื่องประดับทางการศึกษา หลักสูตรจะไม่สัมฤทธิ์ผลหากขาดการนำเอาหลักสูตรไปปฏิบัติให้เกิดผลในโรงเรียน หลักสูตรที่ดีจึงต้องเอื้อต่อการนำไปใช้ในโรงเรียน ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนำหลักสูตรไปใช้ในโรงเรียนมีดังต่อไปนี้คือ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้าสายวิชา อาจารย์ผู้สอนในหมวดวิชาต่าง ๆ เจ้าหน้าที่แนะแนว เจ้าหน้าที่ทะเบียน เจ้าหน้าที่ประเมินผลการศึกษา และเจ้าหน้าที่ห้องสมุด ซึ่งบุคคลดังกล่าวต้องตระหนักและรับผิดชอบในหน้าที่ของตนในด้านการนำหลักสูตรไปใช้ หลักสูตรจึงจะเกิดผลดีแก่ผู้เรียน

หลักสูตรที่ดีและเอื้อต่อการนำไปใช้ต้องมีภาวะที่ ทบพวน และพัฒนาอยู่เสมอ ให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมที่เปลี่ยนไป การพัฒนาหลักสูตร เป็นขบวนการต่อเนื่องเป็น ลูกโซ่ ต้องกระทำต่อเนื่องอยู่เสมอ ขบวนการในการพัฒนาหลักสูตรมีขั้นตอนที่สำคัญคือ การ กำหนดจุดมุ่งหมายของหลักสูตร การเลือกการจัดเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ การนำหลักสูตร ไปใช้ การประเมินผลหลักสูตร และการปรับปรุงหลักสูตร หลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอน ปลาย พุทธศักราช 25๑3 ใช้มาเป็นเวลานานถึง 15 ปี จึงมีข้อบกพร่องในตัวหลักสูตรเอง และการเอื้อต่อการนำไปใช้ ก่อให้เกิดความสูญเปล่าทางการศึกษาเป็นอย่างมาก กระทรวง ศึกษาธิการตระหนักในเรื่องนี้เป็นอย่างดี จึงปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษา ตอนปลาย พุทธศักราช 25๑3 และประกาศใช้หลักสูตรใหม่เมื่อเดือนมกราคม 2518 เนื่อง จากการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตรกระทำไปอย่างรีบเร่ง การพัฒนาหลักสูตรอาจกระทำได้ ไม่ครบสมบูรณ์ตามหลักการ ขบวนการ และวิธีการในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

การปรับปรุง เปลี่ยนหลักสูตรย่อมก่อให้เกิดการกระทบกระเทือนแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับ การใช้หลักสูตรทุกฝ่าย ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและ วิธีการของบุคคลที่ใช้หลักสูตร การที่จะทราบข้อเท็จจริงในการใช้หลักสูตรต้องอาศัยการสำรวจ การวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้การใช้หลักสูตร เกิดผลดีมีประสิทธิภาพยิ่ง - ขึ้น การวิจัยเรื่องการใช้หลักสูตรประโยชน์มัธยมศึกษาตอนปลาย พุทธศักราช 2518 ยังไม่มีผู้ ใดทำไว้ จะมีอยู่บ้างก็คือโครงการติดตามผลการใช้หลักสูตรของกองวิจัยการศึกษา กรมวิชาการ ซึ่งยังไม่ครอบคลุมเรื่องการใช้หลักสูตรและกลุ่มตัวอย่างเท่าที่ควร ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จึงเป็นการ ที่จะแสวงหาปัญหาและอุปสรรคในค่านต่าง ๆ ของการนำหลักสูตรนี้ไปใช้ให้ลึกลงไป อีกครั้งหนึ่ง